

Sarah Kofman, un llegat filosòfic en l'oblit

 quaderndelesidees.press/sarah-kofman-un-llegat-filosofic-en-loblit/

August 7, 2021

La filosofia de Sarah Kofman (1934-1994) és la imatge, per excel·lència, d'un importantíssim llegat teòric oblidat. Deutora del desconstruccionisme i lectora d'una intel·ligència punyent, Kofman escriu des de la pregunta per la mateixa escriptura. Construeix textos per mor del desballestament: la seva destresa està en l'esquinçament teòric, tot oposant-se a la doctrina, el sistema i la concepció d'univocitat.

Un seu enunciat característic és la interrogació i la pregunta retòrica, la resposta de la qual, en una sola llambregada, semblaria estar continguda, anticipada, en el mateix to de la pregunta. Però Kofman, desconstruccionista, no proporciona mai respostes clares i evidents. L'única seguretat està en el qüestionament rigorós, podríem dir, en la discussió i l'examen dels textos o autors treballats, consistent a capgirar-los, a estranyar-los d'ells mateixos. En això es basa la manera de fer filosofia de Sarah Kofman: la seva lectura està destinada a provocar confusió sobre les certeses, sobretot les deduïdes de l'obra de grans autors com Nietzsche, Freud o Derrida.

Provocar incertesa seria com derruir, nietzscheanament, tot constructe teòric. Aquest mateix propòsit sovint és acompanyat d'una ostensible preferència per l'ús de la metàfora: ho veiem en el mateix Nietzsche, qui empra aquesta figura de manera freqüent en els seus textos i, a més, és el nucli teòric del fantàstic opuscle *Sobre veritat i mentida en sentit extramoral*. Kofman, tot seguint Nietzsche, manté la fixació per les metàfores i el gust per l'escriptura pròxima a la literatura. I, la cirereta: el seu excepcional segon llibre, *Nietzsche et la métaphore* (1972), recull aquesta perspectiva tot estudiant l'obra del filòsof.

Kofman du a terme una interpretació dels textos de grans pensadors i literats, però els seus preferits, sens dubte, són Nietzsche i Freud, de qui n'és una excel·lent estudiosa —una de les més importants de la filosofia contemporània. Tant és així que, en una entrevista de 1993 a la revista *Compar(a)ison*, l'autora afirma que, en molts dels seus llibres, ha posat en relació els textos de tots dos autors, però, altrament, aquest lligam li ha permès desconstruir l'un amb ajut de l'altre; és a dir, ha fugit del domini tot compensant les seves veus (tant en la conversa entre Freud i Nietzsche com en la influència que tenen sobre ella mateixa). En certa manera, tot text seu conté elements freudians i nietzscheans. De fet, Kofman afirma que no té mestre, ni tan sols Derrida, i això és un gest de radical importància, perquè evita qualsevol mena d'ensenyoriment o deïficació dels autors, alhora que d'ella mateixa sobre el text.

Kofman fa filosofia sempre des del perspectivisme tan característic de Nietzsche. Fugit, com dèiem, de tot mestratge i dels corrents teòrics o escoles del moment. Es tracta d'una pensadora independent i enginyosa que cerca el detall. És una dissort, és clar, que la gran majoria de la seva obra i ni tan sols els llibres fonamentals hagin estat traduïts al català i al castellà. Per ser justos, el castellà va ser una de les primeres llengües a què es va traduir Kofman, en concret, el seu primer llibre: *L'enfance de l'art* (1970). Es va distribuir com a *El nacimiento del arte* per part de Siglo XXI Editores només tres anys després de la seva publicació a França. Aquells primers anys es mantingué un ritme de traducció força raonable, si no comptem amb la gairebé absoluta inexistència de traduccions catalanes; a excepció, és clar, del penúltim llibre, la peculiar autobiografia titulada *Carrer Ordener, carrer Labat*, traduïda per J. Contijoch i Y. Langella a l'editorial Lleonard Muntaner, amb introducció de F. Birulés i F. Collin.

Imatge d'Imanol Buissan.

Durant els anys setanta, vuitanta i noranta, cinc llibres de Kofman van ser traduïts al castellà, i quatre més s'han afegit a la llista en aquestes últimes dècades. Tanmateix, les grans lectures, els llibres bàsics de l'obra de Kofman, continuen sense estar disponibles, com tants altres fonamentals de la filosofia que no tenen encara traducció a la nostra llengua. Els bàsics són el ja esmentat *Nietzsche et la métaphore*, que va ser el primer de Kofman traduït a l'anglès i presentat amb una excel·lent introducció, tot plegat elaborat pel professor Duncan Large en contacte amb la mateixa Sarah Kofman. A més, també hi ha les gairebé 400 pàgines d'estudi sobre la filosofia nietzscheana, *Nietzsche et la scène philosophique* (1979), i els dos toms d'*Explosion* (1992-93), el primer dels quals és l'únic llibre dedicat en detall a l'*Ecce Homo* de Nietzsche —la singular autobiografia referida a la seva obra— i, el segon, a la resta de títols de l'autor.

Aquests darrers anys, Kofman ha estat bandejada i completament oblidada. Els seus llibres han desaparegut de les llibreries i no estan a l'abast, tant aquí com, malauradament, a França. Per què una autora, una pensadora cabdal de la filosofia contemporània, molts llibres de la qual havien estat traduïts a nou llengües, ha estat destinada a l'oblit? Potser això ha succeït de la mateixa forma que s'ha rebutjat, en termes generals, aquesta manera de fer filosofia, també seva, d'un tarannà dedicat a l'escriptura, al llenguatge, a «deixar dir» al text en comptes de «fer-lo dir», a la indiscutible (per bé que discutida) connexió de la filosofia amb el llenguatge literari, amb les figures retòriques i la imaginació.

La pregunta final, doncs, és la següent: ens podem permetre la pèrdua d'aquest llegat filosòfic inigualable, de les meticuloses i originals aportacions de Sarah Kofman pel que fa a l'obra de F. Nietzsche, a la psicoanàlisi i els textos de S. Freud, al desconstruccionisme i a la qüestió de l'escriptura? Certament, aquesta pregunta sí que condueix a una resposta clara, i esperem que tard o d'hora sigui escoltada.

Imatge d'Imanol Buissan.

Bibliografia

- KOFMAN, S. *El nacimiento del arte. Una interpretación de la estética freudiana* (1973), Siglo XXI Editores, Buenos Aires.
- KOFMAN, S. *Cámara oscura: De la ideología* (1975), Taller de Ediciones Josefina Betancor, Madrid.
- KOFMAN, S. *Cuatro novelas analíticas* (1978), Treib, Buenos Aires.
- KOFMAN, S. *El enigma de la mujer. ¿Con Freud o contra Freud?* (1982), Gedisa Editorial, Barcelona.
- KOFMAN, S. *Nietzsche and metaphor* (1993), The Athlone Press, Londres.
- KOFMAN, S. *Melancolía del arte* (1995), Ediciones Trilce, Montevideo.
- KOFMAN, S. *El desprecio de los judíos: Nietzsche, los judíos, el antisemitismo* (2003), Arena Libros, Madrid.
- KOFMAN, S. *Carrer Ordener, carrer Labat* (2005), Lleonard Muntaner, Barcelona.
- KOFMAN, S. *¿Cómo salir de ahí?* (2012), Editorial Me cayó el veinte, Ciutat de Mèxic.
- KOFMAN, S. i MASSON, J.-Y. *Don Juan o el rechazo a la deuda* (2015), Arena Libros, Madrid.
- KOFMAN, S. *Autobioarañazos del gato Murr* (2020), Ginger Ape Books, Màlaga.

KOFMAN, S., i ENDER, E. (1993). « Subvertir le philosophique ou pour un supplément de jouissance », *Compar(a)ison. An International Journal of Comparative Literature*, 1, 9-26.

Valèria Sivera

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Valèria Sivera

Graduada en Filosofia per la Universitat Autònoma de Barcelona (2019) i Màster de Pensament Contemporani i Tradició Clàssica per la Universitat de Barcelona (2020). El seu àmbit d'estudi és la filosofia contemporània dels segles XIX i XX. Ha treballat autors com Friedrich Nietzsche i Jean-Paul Sartre, respecte als quals manté [...]

[Llegir més](#)